

יד
מהרי"ץ

שערי יצחק השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

השיעור נמסר
במוצאי שבת-קודש
במדבר
סיון התשפ"ה בשל"ו
באולם ביהמ"ד בית מהרי"ץ והרש"ש
נתיבות ת"ו

לק"י

נושאי השיעור:

בעניין הקדיש, כמה טעמים לזה שניתקן לאמרו בלשון ארמית, ומדוע התעלמו הטור ומהרי"ץ מקושיית התוס' על הטעם שכתב במחזור ויטרי. בירור הטעם שכתב מהרי"ץ בעניין מנהגינו לספור את העומר בלשון ארמית, כדי שהמלאכים לא יתקנאו בנו. והאם הטעם של קנאת המלאכים בנו, והטעם של קטרוג המלאכים עלינו, הינם טעמים אשר תלויים האחד בשני, כהבנת הב"ח.

תחילת ביאור המאמר במדרש, בעניין גביהא בן פסיסא.

בשבח היזמה להקמת קו טלפוני, אשר יתריע על בעלי עסקים המפרסמים תמונות שחץ וכדו'. בעניין זמן תפילת שחרית בחג השבועות והושע"ר, תגובה למכתב שאלה לגבי המובא על כך בשע"ה.

מהו המקור לכך, שהחתן דומה למלך.

כל הזכויות שמורות למרן שליט"א

השיעור יוצא לאור ע"י מוסדות יד מהרי"ץ – בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: y5358404@gmail.com

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642 שלוחה 6

מספר השיעור בקו "קול יהודי תימן" ובחבורות "שערי יצחק" – 788

לשמיעת השיעור במערכת קול הלשון – 03-6171031

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת.
השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א, וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.
פרטים בטלפון: 050-4140741.
והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ברוך הוא
כל משאלות ליבם וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכ"ר.

השיעור מוקדש ע"י רבי יעקב בן אברהם הי"ו, מארצות הברית, להצלחתו ולהצלחת נות ביתו וכל בני משפחתו. בעבור שהתנדב למוסדות יד מהרי"ץ.

וכן השיעור מוקדש ע"י רבי יצחק בן ירמיהו הי"ו, מארצות הברית, להצלחתו ולהצלחת רעייתו החשובה מרת שושנה בת מנחם שתחי', לקראת יום ההולדת שלה בבריאות איתנה, ונחת מכל יוצאי חלציהם, בעבור שהתנדב למוסדות נתיבות מהרי"ץ.

המקום ברוך הוא ירצה נדבתם, ויברך מעשה ידיהם, ומכל צרה ונוק יצילם, וישלח ברכה רווחה והצלחה בכל מעשי ידיהם, וימלא כל משאלות ליבם וליבכם וליבנו לטובה ולברכה, אכ"ר.

בשם רחמן. ברשות כל תלמידי החכמים הנמצאים פה, לא אוכל לפרט את כולם, ע"כ הנני מברך אותם באופן כללי. אבל באופן מיוחד, אזכיר את ידידנו הרה"ג משה פרץ הי"ו, ראש 'מכון חכמי ספרד' בעיר נתיבות. ביקרתי שם בערב שבת זו, הדבר היה לי חידוש נפלא, לא ידעתי כי אוצרות כ"כ גדולים ישנם כאן. זהו ממש מפעל אדיר, הכולל את תורת חכמי ספרד, וחכמי תימן, תחת קורת גג אחת. הם מפיצים את התורה היקרה הזאת, בחכמה בתבונה ובדעת, וירבו כמותם בישראל. כן ירבה וכן יפרוץ. אכ"ר.

בעניין הקדיש, כמה טעמים לזה שניתקן לאמרו בלשון ארמית, ומדוע התעלמו הטור ומהרי"ץ מקושיית התוס' על הטעם שכתב במחזור ויטרי. בירור הטעם שכתב מהרי"ץ בעניין מנהגינו לספור את העומר בלשון ארמית, כדי שהמלאכים לא יתקנאו בנו. והאם הטעם של קנאת המלאכים בנו, והטעם של קטרוג המלאכים עלינו, הינם טעמים אשר תלויים האחד בשני, כהבנת הב"ח.

כידוע, ה'קדיש' הוא אחד מן התפילות המיוחדות, אשר חוזרים עליהן באותה התפילה כמה וכמה פעמים. זהו דבר שאינו שכיח, לחזור על אותה תפילה כמה פעמים. וישנם לקדיש מקומות קבועים ומסויימים, שהראשונים מסבירים מדוע הקדיש ניתקן לאמרו דוקא במקומות הללו, ואכמ"ל. עוד משהו מיוחד, ישנו בקדיש, כי הוא ניתקן לאמרו בלשון ארמית, למרות שכל התפילות הן בלשון הקודש.

מהי הסיבה, שהקדיש בלשון ארמית? כולם יודעים את המובא בגמ' מסכת ברכות [דף ג' ע"א], שם מובא בזה"ל, בשעה

שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיא הגדול מבורך, הקב"ה מנענע ראשו ואומר, אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

הקדוש ברוך הוא, מנענע את הראש. אדם אשר מנענע את ראשו, זהו מרוב צער. 'אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם'.

ומה לו לאב שככה מקלסין אותו בניו, וריחקם מעל שולחנו.

השבח של אמן יהא שמיא רבא וכו' מזעזע כביכול את הקב"ה, כאשר עם ישראל משבח אותו בשבח הגדול הזה, והדבר מזכיר לו את החרבן. שהרי אחז"ל [עיי' רש"י שמות י"ז, ט"ז. העורך], נשבע הקב"ה, שאין שמו שלם, ואין כסאו שלם, עד שימחה שמו של עמלק כולו. וכשימחה שמו, יהיה השם שלם והכסא שלם.

ולגבי יהא שמיא רבא וכו', מסביר המחזור ויטרי, כי יהא 'שמיא' – שיי' מי"ם יו"ד ה"א – היינו, שם י'ה רבא. הרי השם 'יה', זהו חצי השם. 'אין השם שלם'. פי' יד על פס י'ה [שמות י"ז, ט"ז]. האותיות וא"ו וה"א, הן יושלמו לעתיד לבוא. וכן 'אין הכסא שלם' – שהרי נאמר, על 'כס' יה – עד שימחה זרעו של עמלק.

אומר המחזור ויטרי, כי לכן תיקנו את הקדיש בלשון ארמית, בכדי שמלאכי השרת לא יקנאו בנו, ולא יקטרגו עלינו, כך יראה וכדלקמן. מי שיעיין במחזור ויטרי עצמו. אולם בתוספות במסכת ברכות [שם], לא הביאו זאת. התוספות הביאו בשם המחזור ויטרי, רק את החלק הראשון, דהיינו איך לפרש את המלים 'יהא שמיא רבא מברך'. האם פירושו – כפי הפשט – יהי שמו הגדול מבורך. או שיהא השם 'יה' – רבא, גדול. דהיינו, שיהיה מושלם עם שתי האותיות החסרות אליו, וא"ו וה"א. והמלה 'מברך', נקשרת לפי זה להמשך, מברך לעלם וכו'.

כך נראה לרבינו יצחק [ראש בעלי התוספות], כי הסיבה שאומרים זאת בלשון ארמית, היא מפני שהיו עושים דרשות ברבים, והיו באים לשמוע זאת גם עמי ארצות, אשר – בזמנם – היו מבינים רק לשון ארמית. לכן, בכדי לקרב את עמי הארצות, כי אומרים אח"כ את הקדיש, וכיון שעמי הארצות לא יבינו לשון אחרת, לכן קבעו לומר זאת בלשון ארמית. כך מסקנת התוספות.

*

הטור [או"ח סימן נ"ו] לכאורה התעלם מהשאלה הזאת, כי הוא מביא את הפירוש הזה בשתיקה.

וזה לשון הטור, מה שאנו אומרים הקדיש בלשון תרגום, יש אומרים מפני המלאכים, שלא יתקנאו בנו שאנו משבחים שבח נאה כזה. וגם שעל ידי זה הקב"ה נזכר לחרבן הבית וגלות ישראל, כדאיתא בפרקא קמא דברכות, בשעה שישראל עונים אמן יהא שמיה רבא, הקב"ה מנענע בראשו ואומר, אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, ומה לו לאב שככה מקלסין אותו בניו וריחקם מעל שלחנו, וכביכול שיש דאגה לפניו. ואם יבינו המלאכים זה, יקטרגו עלינו. על כן אומרים אותו בלשון שלא יבינו, שאינן מכירים ארמית.

ור"י – ורבינו יצחק – פירש הטעם, לפי שהיו רגילין לומר אותו אחר הדרשה, כדאיתא בשלהי סוטה, אמאי קאי עלמא? אסידרא דקדושה ואיהא שמיה רבא דאגדתא, והיו שם עמי הארץ שאינן מכירים אלא ארמית שהוא לשונם, לכן נהגו לאמרו בלשון שהכל מבינים בו.

לכאורה הטור התעלם מן הקושיא, שבגללה התוספות דוחים זאת בשתי ידים.

חשבתי כי אולי הרא"ש כן הביא את זה – הרי הטור בדר"כ הולך אחרי אביו הרא"ש – אבל פתחתי וראיתי כי הרא"ש לא הביא עניין זה כלל. ולא עוד אלא שבתוספות הרא"ש [שם דף ג' ע"א] העלה כדברי התוס', וכתב זאת במפורש בזה"ל, ומה שאמר (מחזור ויטרי

מקשים התוספות, כי לפי הנזכר שם במסכת ברכות – מלשון הגמרא, 'יהא שמיה הגדול מבורך' – רואים דלא כהמחזור ויטרי. כי לפי המחזור ויטרי, המלה 'מבורך' שייכת אל ההמשך. בתחילה אומרים, 'יהא שמיה רבא', דהיינו שהשם יה, יהיה רבא, יהיה גדול, שלא יהיה קטן רק עם שתי אותיות, אלא יהיה ארבע אותיות. ואחר כך, 'מבורך לעלם ולעלמי עלמיא'.

כך כתבו התוספות, מכאן יש לסתור מה שפי' במחזור ויטרי, 'יהא שמיה רבא' שזו תפילה שאנו מתפללין שימלא שמו, כדכתיב [שמות י"ז] 'כי יד על כס יה', שלא יהא שמו וכסאו שלם עד שימחה זרעו של עמלק. ופירושו כך, יהא שמי"ה – שם יה – רבא. כלומר, שאנו מתפללין שיהא שמו גדול ושלם. ו'מבורך לעולם', הוי תפילה אחרת. כלומר, מבורך לעולם הבא. וזה לא נראה, מדקאמר הכא 'יהא שמיה הגדול מבורך', משמע דתפילה אחת היא. ואינו רוצה לומר, שיהא שמו גדול ושלם, אלא יהא שמו הגדול מבורך.

ממשיכים התוס' וכותבים, וגם מה שאומרים העולם, לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפילה נאה ושבח גדול הוא, על כן נתקן בלשון התרגום, שלא יבינו המלאכים ויהיו מתקנאין בנו.

וזה אינו נראה. שהרי כמה תפילות יפות, שהם בלשון עברי.

התוס' אינם מסכימים לכך, שהרי כמה תפילות יפות ישנן לנו? וכי רק בתפילה הזאת, מלאכי השרת יקנאו בנו? למה על התפילה הזאת דוקא?

אלא נראה כדאמרין בסוף סוטה [דף מט.] 'אין העולם מתקיים, אלא על סדרא דקדושה, ואיהא שמיה רבא דבתר אגדתא'. שהיו רגילין לומר קדיש אחר הדרשה, ושם היו עמי הארצות, ולא היו מבינים כלום לשון הקודש, לכך תיקנוהו בלשון תרגום, שהיו הכל מבינים שזה היה לשונם.

שם, באמצעו), שאומר אותו בלשון תרגום, לפי שהוא שבח נאה ויקנאו מלאכי חבלה ויקטרגו אם יבינוהו, אבל בלשון ארמי אינם מכירין [שבת דף יב:].

ולא נהירא האיי טעמא.

אלא נראה הטעם, לפי שהיו רגילין לומר אותו אחר הדרשה, והיו שם עמי הארץ שלא היו מכירין אלא לשון ארמי, כדאיתא בשלהי סוטה [דף מט.]. אמאי מיקיים עלמא, אסדרא דקדושא, ואיהא שמיה רבא דאגדתא.

לכאורה בלתי מובן, מדוע הטור הביא זאת כך, כביכול הכל בסדר, אין שאלות ושום קושי.

גם מהרי"ץ זיע"א בעץ חיים [ח"א דף כ"ח ע"א] הביא כמה טעמים בעניין, וזהו אחד מן הטעמים. משמע כי גם הטעם הזה, הוא נוח, אין בו שום קושי.

וז"ל מהרי"ץ שם, טעם שאומרים הקדיש בלשון תרגום, כתב הטור סימן נ"ו וז"ל, יש אומרים מפני המלאכים, שלא יתקנאו בנו שאנו משבחים שבח נאה כזה. וגם שעל ידי זה הקב"ה נזכר לחרבן הבית וגלות ישראל, כדאיתא בפרקא קמא דברכות [דף ג.]. בשעה שישראל עונים אמן יהא שמיה רבה, הקב"ה מנענע ראשו ואומר, אוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם, ומה לו לאב שככה מקלסין לו בניו וריחקם מעל שולחנו. וכביכול שיש דאגה לפניו. ואם יבינו המלאכים זה, יקטרגו עלינו. על כן אומרים אותו בלשון שלא יבינו, שאינם מכירים ארמי.

ורבינו יצחק פירש הטעם, לפי שהיו רגילים לומר אותו אחר הדרשה, כדאיתא בשלהי סוטה [דף מט.]. אמאי מקיים עלמא, אסדרא דקדושה ואיהא שמיה רבה דאגדתא. והיו שם עמי הארץ שאינם מכירין אלא בלשון ארמי שהוא לשונם, לכך נוהגים לאמרו בלשון שהכל מבינים בו, עכ"ל הטור.

והכל בו [סימן ז'] כתב, מצאנו בהגדה [עין דברים רבה פ"א], לעתיד לבוא יהיו צדיקים גדולים מן המלאכים. ואנו מתפללים בקדיש,

שימיה הקץ. ואם נאמר אותו בלשון הקודש שיבינוהו המלאכים, אפשר שיקטרגו עלינו, כי ידל כבודם, ויגדל כבוד הצדיקים ע"כ.

ומה"ר יחיא הרופא פירש, מפני שהתרגום מרחיק הגשמות. לכך ניתקן בלשון תרגום ע"כ.

הרי בארמית, דבר של גשמויות כלפי הקב"ה, התרגום משנה אותו, שלא יטעו. למשל [שמות י"ט, כ'] וַיֵּרֶד יְיָ עַל הָרֹסִי, התרגום הוא וַאֲתַגְּלִי יְיָ. לא תרגם כפשוטו, ונחת י"י. כך היא שיטת הרמב"ם.

שאלה מהקהל: וכי יש מי שחולק, והלא הדבר גלוי לכל קורא. רק הרמב"ם דן (במו"נ חלק א' פרק כ"ז) מדוע תרגם אונקלוס אנכי ארד עמך מצרים, כלשונו, אנא איחות עמך למצרים. ואיני זוכר אם דן בפסוקים נוספים.

תשובת מרן שליט"א: הרמב"ם חולק עליו ב' ויגש, גבי פס' ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק, ואכמ"ל. וכבר דיברנו על כך בשיעור וארא התשע"ז בשכ"ח.

אח"כ מהרי"ץ מביא את הטעם שבספר הזה"ק בזה"ל, ובזה"ר פרשת תרומה [דף קכ"ט ע"ב] כתוב וז"ל, תא תזי, קדושתא דא, לאו איהי כשאר קדושתאן דאנן משלשין. אבל קדושתא דא, סליק בכל סטרין לעילא ותתא ובכל סטרי מהימנותא, ותבר מנעולין וגושפנקין דפרזלא וקלפין בישין, לאסתלקא יקרא דקב"ה על כולא. ואנן בעינן למימר ליה בלישנא דסטרא אחרא, ולאתבא בחילא תקיף אמן יהא שמיה רבה, בגין דיתבר חילא דסטרא אחרא, ואסתלק ביקריה יקרא דקב"ה על כולא. וכד אַתְּבַר בקדושתא דא חילא דסטרא אחרא, קב"ה אסתלק ביקריה, ואַדְכַּר לבנוי, ואדכר לשמיה. ובגין דקב"ה אסתלק ביקריה בקדושתא, איהו בעשרה ובלישנא דא, על כרחיה דסטרא אחרא אתכפיא ואתבר חיליה, ואסתלק יקרא דקב"ה, ותבר מנעולין וגושפנקין דשלשלאין תקיפין וקלפין בישין, ואדכר קב"ה לשמיה ולבנוי. זכאין אנן עמא קדישא, דקב"ה יהב

שמלאכי השרת לא יתקנאו בנו. אבל הטור ומהרי"ץ מוסיפים, כי על ידי זה הקב"ה נזכר לחרבן הבית וגלות ישראל. מכיון שעם ישראל גלה, הקב"ה מצטער, אוי ואבוי שעם ישראל גלו, והנה ככה הם משבחים כעת אותי.

אמנם מצד שני, א"כ מהי הבעייה? שהקב"ה יגאל אותנו. אלא שבעוה"ר אי אפשר לגאול, מפני שישנם דברים אשר מעכבים את הגאולה. וכיון שמלאכי השרת רואים כי הקב"ה נמצא בעצב כ"כ גדול ובדאגה, אזי הם יקטרגו עלינו.

ממילא, כבר אין את הקושיא שהקשו התוס', שהרי ישנן עוד הרבה תפילות יפות כאלה? התשובה היא, אכן ישנן הרבה תפילות יפות, כמו אמנן יהא שמיא רבא, שזהו דבר מאד יפה. בפרט אם הפירוש הוא, שהשם יה, יהיה רבא. ישנה כאן חכמה ורעיון בדבר הזה. אולם התפילות היפות הללו, אינן מעוררות קטרוג. משא"כ הקדיש, גורם קטרוג, כי הקב"ה נהיה עצוב מכך, ומלאכי השרת רוצים לפייס את הקב"ה, ע"י שהם יגידו לו, היהודים אכן אומרים לך שבחים כאלה יפים, בסדר, אבל 'לא חסרים' להם דברים אחרים. הם יבואו ויקטרגו עלינו, יגידו איזה עוונות ישנם לעם ישראל, לא מגיע להם, וא"כ תירגע. זהו הפשט.

אפשר להבין מדוע הם התעלמו מקושיית התוס'. כי ישנה כאן לא רק קנאה, אלא גם קטרוג. משא"כ בתפילות אחרות, אין בהן סיבה לקטרוג.

ברם, בא הב"ח – הבית חדש, זהו מהר"ר יואל סירקיש – ושואל שאלה. הוא טוען, כי ישנם כאן בטור, שני דברים. א' יקנאו בנו, ב' יקטרגו עלינו. אלו שני מהלכים. אומר הב"ח, כי איננו מביין את המהלך הראשון. נו, ואם יקנאו בנו, מה יקרה? מה יצא מכך שהם מקנאים בנו?

שנית, לגבי הטעם השני, שהם יקטרגו עלינו, לכאורה מה פתאום שהם יקטרגו עלינו? הרי מלאכי השרת, כל הזמן הם מליצים טוב על

לון אוריתא קדישא למזכי בה לעלמא דאתי ע"כ.

אין דבר אשר משבר את כוח הסטרא אחרא, כמו הלשון הארמית, כי מדברים בלשון שלו. כך מהרי"ץ מביא.

יתירה מכך, אנחנו הרי נוהגים לספור את ספירת העומר בארמית. למשל היום ספרנו, האידאנא ארבעין ותשעא יומי בעמרא. מדוע סופרים בארמית ולא בלשה"ק?

אומר מהרי"ץ [עץ חיים חלק ב' דף מ"א ע"ב], המנהג לספור בלשון ארמי. אולי טעמו כטעם הקדיש, שלא יתקנאו בנו המלאכים, לפי שבספירת העומר אנו נכנסים ומתעלים במ"ט שערי טהרה.

הרי ישנם, ארבעים ותשעה ימים ימי העומר. מ"ט שערי טהרה, כנגד מ"ט שערי טומאה. בכל יום אנחנו נכנסים לשער אחד של טהרה, ויוצאים משער אחד של טומאה. דבר כזה גדול, עלול שבגללו מלאכי השרת יקנאו בנו. לאחר מכן, מהרי"ץ אומר טעם נוסף בזה"ל, אי נמי, אפשר דבבבל ניתקן בלשון ארמי, כדי שייבנו המספר אפילו עמי הארץ. דבאינו מביין לשון הקודש, לא יצא, כמו שכתב מגן אברהם [סימן תפ"ט ס"ק ב']. משום הכי ניתקן בלשון ארמי.

ישנם כאן שני טעמים. אבל עכ"פ מכך שמהרי"ץ הביא את העניין דלעיל, בתורת הטעם הראשון, משמע ג"כ שהוא טעם שמתקבל. והלא גם על זה שייכה קושיית התוספות דלעיל.

*

לפני שנמשיך בעזרתו יתב', כנראה הסיבה שהטור ומהרי"ץ לא חששו לקושיא הזאת, כי הם הביאו זאת, שלא כפי שכתוב בתוס'. אמנם הם הביאו את עיקר העניין הזה, שיקנאו המלאכים וכו', אולם הם הוסיפו עוד משהו בזה"ל, וגם שעל ידי זה הקב"ה נזכר לחרבן הבית וגלות ישראל.

מה הפירוש, 'וגם'?

דבר זה, לא כתוב כלל בתוספות. התוס' רק כתבו, כי העולם אומרים, שזהו בכדי

עם ישראל, הם מלאכי חסד ורחמים, תמיד הם מגינים על ישראל, וכי פתאום הם יקטרגו על עם ישראל? כך הב"ח שואל.

לכן מפרש הב"ח, כי בעצם, כל טעם איננו עומד בפני עצמו. קנאה לבד, זה לא מספיק. וקטרוג לבד, זה ג"כ לא מספיק. אלא, הקנאה זאת סיבה שהם יקטרגו. אמנם בדר"כ הם לא מקטרגים, אבל בנדון דידן, מכיון שהם רואים כי הקב"ה עצוב, ואכן לא מסתדר שהם יקטרגו כי תמיד הם מגינים עלינו, אולם כיון שישנה להם קנאה, יש להם כאן איזו 'נגיעה', כי עם ישראל משבח את הקב"ה בשבח שהם בעצמם לא משבחים אותו בשבח כזה, הקנאה הזאת גורמת, בצירוף הקטרוג.

שני הפירושים, הם צריכים האחד את השני. וזה לשון הב"ח, ומה שהביאו לרבינו – הטור – לומר לפירוש הראשון, וגם שעל ידי זה הקב"ה נזכר לחרבן הבית וכו', ולא הספיק לו במה שפירשו הם, מפני המלאכים שלא יתקנאו בנו וכו' וכמ"ש התוספות, נראה דהוקשה לרבינו, מה אנו חוששים במה שיתקנאו בנו, אם נאמר שבח נאה כזה לפניו יתב' בלשון הקודש, כיון שלא יגיע לנו שום רעה מקנאתם.

בסדר, שיקנאו. אם אדם מקנא בשני, ראובן מקנא בשמעון, 'אוכל' את עצמו, וכי הדבר גורם לשמעון נזק?

ולכן, כדי ליישב זה, אמר, דאנו חוששין עוד, דכיון דעל ידי שְׂבַח זה, הקב"ה נזכר לחרבן הבית וכו', יקטרגו עלינו. ולחששא זו לחודא, לא היינו חוששין, דמלאכי חסד ורחמים שעומדים לפניו ית' תמיד לחלול בעדינו ולהליץ מליצות טובות, ועכשיו יקטרגו עלינו? ואע"פ שתהא כוונתם טובה לפניו ית', אין הגון להם לקטרג בשביל כך. אבל מפני הקנאה – כעת שכבר יש להם 'חשבון' איתנו, בגלל שהם מקנאים בנו – שאומרים – אנחנו בני ישראל – לפניו שבח נאה כזה, אנו חוששין דהקנאה יהא גורם.

שכאשר יראו דאגה לפניו יתעלה, תהיה להם התנצלות על מה שבאו לקטרג עלינו.

אבל אין סברא לומר, דמפני הקנאה בלבד, יקטרגו עלינו. כיון דאין זו מדתם לקטרג, אלא אדרבה, מדתם הוא להליץ טובות. אבל עתה שבאין להסיר הדאגה, ולהגיע שמחה וחדוה לפניו יתעלה, דבר זה נכנס תחת מדתם.

לפי הב"ח, קנאה לבד זאת איננה סיבה. א"כ נחזור לעניין ספירת העומר, הם יקנאו בנו שאנחנו מתעלים, יוצאים בכל יום משער אחד של טומאה, ונכנסים לשער אחד של טהרה. דבר זה – ספירת העומר – אינו עושה את הקב"ה עצוב. לגבי הקדיש, אמר יהא שמיה רבא, הקב"ה נהיה עצוב מכך, כי הוא מצטער שאנחנו בגלות וכו'. אולם לגבי ספירת העומר, אמנם ישנה קנאה, אבל אין צער, עצבון ודאגה.

הקושיא חוזרת על גאון עוזנו מהרי"ן, שכתב כי הטעם שאומרים את ספירת העומר בארמית, זהו כטעם הקדיש, כדי שהמלאכים לא יתקנאו בנו. והרי לפי הב"ח, הקנאה היא איננה סיבה בפני עצמה, צריך שיהיה גם דאגה ועצבון.

הערה מהקהל [הרב משה פרץ שליט"א]: אבל אין קרבן העומר, ואין בית המקדש. תשובת מרן שליט"א: יפה מאד. אשריך הרב פרץ – מַה פְּרַעְתָּ עָלֶיךָ פֶּרֶץ [בראשית ל"ח, כ"ט].

אבל, אני רוצה להסביר גם אם לא נגיע לכך. [ובתשובה כת"י הרחבתי על כך, ובכללות נוסא דנן].

שאלה מהקהל: בזמן בית המקדש, ספרו את העומר בארמית?

תשובת מרן שליט"א: בהחלט יכול להיות. דוקא בזמן בית שני, שאז כבר היו מדברים בארץ ישראל גם בלשון ארמי כידוע. והרחבתי בס"ד בנפלאות מתורתך פ' ויחי גבי פסוק לא יסור שבט מיהודה.

מקודם אנחנו אמרנו, את 'השורה התחתונה'. אבל צריכים להסביר את התירוץ הזה.

למעשה, ידוע כי שיטת הרמב"ם היא, שספירת העומר גם בזמן הזה מדאורייתא,

אבל גם אם לא נגיע לכך, למעשה ישנם כאן שלשה מהלכים, איך להבין את דברי הטור. הב"ח הבין, כי הא בהא תליא. הטעם הראשון אינו עומד בפני עצמו, כי יש עליו קושיא. והטעם השני ג"כ אינו עומד בפני עצמו, כי אף עליו יש קושיא. אם כי, לפי המהלך שאמרנו מקודם, אין חובה כלל להגיע אל המהלך של הב"ח. נקודת המוצא של הב"ח היא, למה הטור הוסיף כאן דבר שאיננו כתוב בראשונים? ברם, אנחנו תירצנו זאת בס"ד. הסברנו את הדבר. כי בכך הוא מתרץ את קושיית התוס'. לכן הטור הוסיף את זה. כי אם זהו רק בגלל שאיש"ר תפילה יפה, הרי ישנן עוד הרבה תפילות יפות, אשר לפ"ז עלול שהמלאכים יתקנאו בנו, ולא נמנעים מהם כלל ועיקר. לכן הטור הוסיף זאת, בכדי לענות על קושיית התוס'. אולם לפי דברי הב"ח, הטעם השני בא, מפני שהתירוצ הראשון איננו מושלם.

אולם לכאורה, גם אם נגיד שהטעם הוא רק משום קנאה, בלי קטרוג, וכי זאת איננה סיבה טובה? הרי הקנאה מביאה לידי שנאה. אדם אשר מקנא בחבירו, הוא שונא אותו. גם אם הוא לא יעשה לו רעה, אבל לפחות מה שיזדמן לו, כגון שלא להליץ עליו טוב. הוא יעשה מה שביכולתו. א"כ זאת רק סיבה טובה. ברם, ישנן הוכחות בספרי הראשונים, שלא כפי שהב"ח מפרש. הסיבה שאני אומר זאת, היא בכדי ליישב את מהרי"ץ זיע"א.

מי שיעיין, כגון בתוספות הרא"ש שהבאנו מקודם, הוא כתב את הטעם הראשון, שהמלאכים יקנאו בנו, ויקטרגו עלינו, אולם בלי להוסיף את עניין הדאגה והעצבון. וכן בשבלי הלקט, הביא את הטעם הנז"ל, והוא מביא רק את הטעם השני, וכדלקמן. וכן במחזור ויטרי, לרבינו שמחה, תלמיד רש"י. אמנם הם מביאים זאת בסגנון קצת אחר, אבל הכל הולך אל מקום אחד. על אותו היסוד. הם אומרים זאת, מבלי להזכיר את עניין הקנאה.

אפילו שאין לנו קרבן העומר. רוב הראשונים חולקים וסוברים, שספירת העומר מדרבנן. וכך בפשטות היא דעת מרן, כפי שכתב בספרו בית יוסף, למרות שבספרו שלחן ערוך הדבר אינו כתוב בהדיא. ישנן כמה הלכות, שהש"ע פסק אותן, והן בנויות על כך שספירת העומר מדרבנן, ואכמ"ל. אבל עכ"פ הרמב"ם סובר, שספירת העומר מדאורייתא גם בזה"ז.

רבים תמהים, מהו הקשר? איך יתכן שספירת העומר תהא מדאורייתא? הרי ספירת העומר זה מתאים דוקא בזמן בית המקדש, כאשר היה קרבן העומר. והרמב"ם בעצמו כתב בספר המורה, כי הספירה היא הכנה לקראת מתן תורה. א"כ מהו הקשר?

ישנו פירוש הפלא ופלא, בספר ערוך השלחן, שכבר הבאנו אותו בשיעור תזריע ומצורע התשפ"ה בשל"ו. הוא אומר, כי העניין הזה של הכנה לקראת מתן תורה, זהו בעצם מה שמונח גם בקרבן העומר, וא"כ הדבר שייך גם בזמן הזה. הסיבה שהעומר נעשה מן השעורים, היא מכיון שזהו מאכל בהמה. לכן הספירה מתחילה ביום ט"ז בניסן, עד חג השבועות שמביאים את שתי הלחם, אשר נעשים מן החטה, שזהו מאכל אדם.

התורה הופכת אותנו, מבהמות לבני אדם. וְעִיר פָּרָא אָדָם יוֹלֵד [אויב י"א, י"ב]. האדם נולד עיר, פרא. חמור הבר. בלי תורה, האדם הוא בהמה. כאשר מתכוננים למתן תורה, מתקדשים ומיטהרים וכו', אז נהפכים מבהמה לאדם. ממילא, הדבר שייך גם בזמן הזה, כי זה מתאים גם לנו.

לגבי השאלה, מתי חיברו את הנוסח הזה? הרי בדורות הראשונים, אפילו לגבי התפילות, וברכת המזון, לא היו להם נוסחאות קבועות. כל אחד אמר, כפי צחות לשונו. כל זמן שאנשי כנה"ג לא תיקנו את הנוסחאות, כל אחד יכל להגיד כפי שהוא רוצה. בין בלשון הקודש, בין בארמית וכו'. מי שאיננו מבין, הוא חייב להגיד בלשון שהוא מבין.

צריכים כאן, לחדד את הדברים. להגיד כי ישנה קנאה למלאכים, זהו דבר שאיננו פשוט. בגמרא שבת [דף פט.] מובא, כי כאשר משה רבינו עלה למרום, מלאכי השרת רצו לעכבו, והוא אמר להם, 'כלום קנאה יש ביניכם?' לגבי 'לא תרצח'. לכאורה רואים, שאין למלאכים קנאה. הקנאה זאת מדה של בני אדם, שהם גשמיים. ישנן סתירות, לגבי העניין הזה, ודנו כבר בזה בספרים רבים.

ע"כ אני אומר, כי בפשטות, ישנו עניין שלא ללכת עם הטעם של קנאה, כי בהרבה מקומות מוכח שאין למלאכים לא קנאה ולא שנאה. ישנם כאלה העושים חילוק, בין בינם לבין עצמם, לבין בינם לבני האדם. יש חילוקים כאלה. אולם זהו רק לאחר שישנן קושיות, אז הגיעו אל התירוצים הללו.

יכול להיות שישנם ראשונים, אשר לא רצו להזכיר את העניין של קנאה, כי הם אחזו שאין דבר כזה. אנחנו מתרצים, בכדי ליישב את השיטות הללו, אבל אין חובה להגיע אל התירוצים האלה.

בספר שבלי הלקט [הנז"ל] הביא פירוש אחד בשם רבינו שלמה, ואח"כ הוא הביא פירוש נוסף בשם גאון אחר. והוא אומר, כי כיון שמלאכי השרת שומעים את התפילה הזאת, והם יודעים כי הקב"ה מצטער מכך, אזי הם יבלבלו את העולם, ולא יתנו לתפילה שלנו לעלות.

כך הוא הסגנון שלהם. וכזאת כתב גם במחזור ויטרי. לפי דבריהם יוצא, כי כל טעם בנ"ד, הוא עומד בפני עצמו. א' קנאה, ב' קטרוג. או כפי הסגנון שהבאנו, שהם מבלבים את העולם.

כדי שיובן למעיין היטב, נביא מתוך לשון שבלי הלקט [עניין תפילה סי' ח' דף ד' ע"ב] הקדיש תחילתו בלשון עברי, וסופו בלשון ארמי.

ומצאתי הטעם בשם ר' שלמה זצ"ל, לפי שהשם המיוחד הנכתב ביו"ד ה"א, עיקר קריאתו בלשון ארמי, וקמוץ הוא, כי הוא

השם המיוחד לעבודה. ובעולם הבא, יקרא בארמית ככתבו, שנא' ביום ההוא יהיה י"י אחד ושמו אחד. לכן מזכירין אותו בלשון ארמית וכו'.

וגאון אחר זצ"ל כתב, שעל שם העצב אומר אותו בלשון ארמית, כדי שלא יבינו המלאכים מה שרוצין לומר ויערבבוהו שלא יעלה למעלה, עבור העצבון הגדול שלמעלה. אבל לאלתר, כשהקב"ה אומר אוי שהאב הגלה את בניו, המלאכים מזדעזעין ותמהין על העצבון. חוזרים הקהל ומשבחים בלשון עברית, יתברך וישתבח וכו'. ועל כן, כשחוזרין לומר ונחמתא, חוזרין לנחם בלשון ארמית. שכיון שאינן מרגישין בעצב, לא ירגישו בנחמה יעו"ש.

*

דבר נוסף.

מי שיעיין ב'פרישה' שם [אות ב'], יראה כי גם הוא הבין דלא כהב"ח.

וז"ל הפרישה, מפני המלאכים שלא יתקנאו בו' וגם שע"י זה הקב"ה בו'. פירוש, שכשישמעו שבח גדול ונאה כזה, יתקנאו בנו מצד עצם השבח. ועוד, שמלבד יקר עצם השבח, מתוך שאנו מזכירין להשי"ת ע"י שבח זה דאגה וצער שיש לבנים על שגלו בו', וכן מה לו לאב כביכול על שכבה מקלסין אותו בניו וריחקם בו', יקטרגו המלאכים לומר, בזויים ושפלים כאלו, יזכירו דאגה וצער קמי קב"ה כביכול. וכן משמע מלשון רמ"י בש"ע שלו.

רואים שהוא ג"כ הבין, כי אלו שני תירוצים נפרדים, שהאחד אינו מחייב את השני. אין צורך להוסיף את הטעם השני.

ויש את שיטת הלבוש [שם], אשר הביא את הטור, כטעם אחד. אמנם הוא מוסיף כמה דברים מדנפשיה, אבל יסוד דבריו הוא הטור. מה שהפרישה סיים שכדבריו משמע מלשון רמ"י וכדלעיל, דהיינו רבי' מרדכי יפה, שהוא בעל הלבוש, לא מובן לענ"ד, כי הוא הלך בדרך אחרת.

שערי יצחק – השיעור השבועי

שיטת הב"ח, לא מתאימה לשיטת מהרי"ן, לכאורה, אא"כ נגיד כפי שאמר כאן הרב פרץ מקודם. ומהרי"ן בנ"ד, דהיינו ספירת העומר, הלך לפי הטעם הראשון שכתב הטור לגבי קדיש. או כמו הלבוש, אבל הדבר אינו מסתבר. כי נראה לי, שהלבוש לא גרס בטור את המלה, 'וגם' וכו'. לכן הלבוש מפרש כי זהו טעם אחד, אולם פירושו לא נכנס בדברי הטור, כפי שהם לפנינו, כי בטור אצלינו כתוב 'וגם', משמע שזהו טעם נפרד. ומהרי"ן ג"כ גרס 'וגם'.

במלים אחרות, מה שאפשר להגיד בדעת מהרי"ן, זהו לכל-הפחות המהלך שכתב הפרישה, שהם שני טעמים נפרדים, ואין קשר בין האחד לשני. המהלך הזה, הוא מצויין. וכפי שאמרנו, כי הרי בספרי כמה ראשונים מוכח, כפי הבנה זאת.

שאלה מהקהל: למה לא נגיד שהטעם לספירת העומר בארמית, הוא בכדי שעמי הארץ יבינו?

תשובת מרן שליט"א: זהו טעם אחר. זה כפי רבינו יצחק. וזה אכן כתב מהרי"ן כטעם שני.

תחילת ביאור המאמר במדרש, בעניין גביהא בן פסיסא.

ישנו דבר נפלא, שכתוב במדרש בראשית רבה [פרשה ס"א], בקשר לגביהא בן פסיסא. כולם מכירים אותו, מהגמרא במסכת סנהדרין [דף צ"א ע"א]. בגמרא שם מובא דבר דומה למה שכתוב במדרש, אבל רק בסוף, רק החלק האחרון.

שאלה מהקהל: לא מובן האם רק החלק האחרון שבמדרש הובא בגמרא, או בהיפך.

תשובת מרן שליט"א: שניהם. המדובר הוא על הסיום, אם אתה עושה כן, רופא אומן תיקרא וכו'.

מי היה אותו 'גביהא בן פסיסא'? זהו שם קצת משונה.

הוא היה בזמן בית המקדש השני, וכתוב במגילת תענית [פרק ג'] כי הוא היה 'שוער הבית'. מפרש שם האשל, כי הוא היה ממונה

וז"ל הלבוש שם, מה שאנו אומרים אותו בלשון תרגום, יש אומרים מפני המלאכים, שלא יתקנאו בנו שאנו משבחים שבח נאה כזה, שע"י השבח הזה הקב"ה נזכר לחרבן הבית וגלות ישראל בין האומות ומתעורר לגאולם. שכן אמרו ז"ל, בשעה שישראל עונין אמן יהא שמייה רבה הקב"ה מנענע בראשו ואומר, אוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם, ומה לו לאב שככה מקלסין אותו בנו וריחקם מעל שולחנו [ברכות דף ג.], וכביכול שיש דאגה לפניו על זה ומתעורר לגאולם.

ואם היינו אומרים אותו בלשון הקודש, היו מבינים אותו המלאכים, והיו מבינים שע"י שבח זה מתעורר הקב"ה לגאולה, והיו מלאכי הדין מתקנאין בנו והיו מקטרגין עלינו. לכך אומרים אותו בלשון תרגום, והם אינם נזקקין לשמוע ממי שדבר בלשון תרגום.

ואע"פ שמרגישיין בדאגת השם יתברך כביכול ובהתעוררותו לגאולה, כשמנענע בראשו ומתעורר לגאולה ואומר אוי וכו', מכל מקום אינם יודעים מאיזה סיבה יתעורר הקב"ה לזה, ואין להם מקום לקטרג. כי יאמרו אז, שמא פְּבִיכּוּל מעצמו ומרצונו הטוב הוא מתעורר על זה, בלא שום זכות שיש להם לישראל, רק שרצונו לגאולם בלי שום זכות, ואין להם בזה מקום לקטרג.

אבל אם היו מבינים, שע"י זכות השבח הנאה הזה הוא מתעורר לכך, יש להם מקום לקטרג ולומר, אין פיהם ולבם שוים, ובלשונם יכזבו ולבם בל עמם וכיוצא בזה, כגון שיש להם עוונות הרבה כנגד זה הזכות, וזה יש להם מקום קטרוג גדול מזה העניין, לכך אומרים לשון תרגום.

יוצא כי ישנם לנו ג' דרכים.

א' שיטת הב"ח, כי כל טעם קשור אל השני, ואינו עומד בפני עצמו. ב' שיטת הפרישה, שכל טעם עומד בפע"צ. ג' שיטת הלבוש, שהוא נחשב טעם אחד.

על הגפת הדלתות בבית המקדש. הוא היה גבה קומה, והיתה לו גיבנת בגבו. בגמרא סנהדרין מובא, שהוא הציל את עם ישראל, כי בני אפריקה באו בטענה על עם ישראל וכו', ובני מצרים ג"כ באו לדון, לגבי מ"ש זינצלו את מצרים, לקחתם לנו כ"כ הרבה כסף וזהב, תחזירו לנו. והוא נתן להם תשובה אשר סתמה להם את הפה. בקיצור, הוא היה פיקח וחכם גדול, והוא עמד בפרץ להציל את עם ישראל מכף כל הצוררים וכו'. הוא נתן להם תשובות, שהפכו אותם אל הצד השני. הוא אמר להם, תנו לנו שכר ששים ריבוא ששעבדתם. זה היה הרבה יותר. כתוב שהם ברחו, כי הם פחדו שיטילו זאת עליהם, סכום עצום שלא יכלו לעמוד בו.

מעתי לגבי המלה 'גביהא', כבר הבננו מזה, כי הוא היה גבה קומה. ולגבי 'בן פסיסא', המלה פסיסא היא מלשון פס, דהיינו קרש, כמו פְּסִי העיר [ב"ב דף ח.]. שהם קרשים לחיזוק שיערי העיר, כנז' בס' הערוך. ויש גם כמובא במסכת עירובין [פרק ב' משנה א'] עוֹשֵׂין פְּסִין לְבִירָאוֹת. כך הוא עמד כחומה בצורה להגן על היהודי, ועל היהדות, ואמונת תוה"ק בכלל.

*

[כאן החתן – ה' בצלאל בן הרה"ג ישראל רצאבי שליט"א – נכנס לאולם. הרב פותח וכולם עמו, והללריה קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה וכו'.]

*

אפסיק בעת את הנושא הזה, כיון שזהו נושא בפני עצמו, ונדבר על עניין החתן.

בשבת היזמה להקמת קו טלפוני, אשר יתריע על בעלי עסקים המפרסמים תמונות שחץ וכדו'.

אבל לפני כן, ישנה לכם זכות גדולה בעיר נתיבות ת"ו, כי יש לכם כאן את הרב רוקח לעורר את ענייני הקדושה והצניעות. ויש בעת רעיון חדש, חוץ ממה שנעשה עד עכשיו, וצריך לשתף פעולה בכל אופן.

מצ"ב נוסח המכתב במלואו, שהעביר אלי אחד האברכים נר"ו.

"ממלכת כהנים וגוי קדוש".

בעזרת ה' יתברך!

לכבוד מו"ר הג"ר יצחק רצאבי שליט"א.

ברוכים הבאים! מזל טוב!

יה"ר מלפני השי"ת שתזכו הלאה להגדיל תורה ולהאדירה!

נבקש מכת"ר שליט"א אם יוכל לעודד רעיון חדש לביצור חומות הקדושה בארץ, על ידי קו טלפוני, שבו יעודכנו מעת לעת פרטי חברות ועסקים אשר זקוקים להדרכת הציבור, שיעוררום כי מעשיהם או פרסומם חרגו מקדושת ישראל.

ואכן כבר הראה הנסיון, שתגובות מסוייגות מהפריצות סותרות את הפרצות בחסדי ה'.

וזקוקים לשיתוף פעולה מהציבור.

א' שהמכיר פרצה, יודיע עליה.

ב' שמי שנדבו ליבו לעורר אצל הפורצים, ידע פרטיהם.

הקו כעת בשלבי הקמה.

נשמח אם כת"ר שליט"א יזכיר זאת בדרשתו-בשיעורו, בעירנו.

בברכה

ה"מעשים" ... עד כאן.

*

מתברר, שאנחנו פעמים רבות נאלצים לחרוק שיניים, לשבת בשקט, 'לבלוע' זאת. למרות שהחילונים מפיצים כל מיני תמונות שחץ, של פריצות וכו'. טוב, מה כבר אפשר לעשות? וכי כל הזמן נילחם איתם? אבל, ישנם שהם נלחמים.

ומתברר, כי ישנה שיטה יותר פשוטה למנוע זאת.

החילונים בעוה"ר הם כ"כ שקועים בבויץ, בטינופת ובלכלוך, עד שאינם מבינים בכלל כי הדבר מפריע לציבור החרדי. לכן כאשר מבקשים מהם להסיר זאת, הם בקלות יורדים מכך. ובפרט אם הם מבינים, כי הדבר יגרום להם להפסדים. הם בכלל אינם מבינים, כי ישנה בכך איזו בעייה. כאשר פונים אליהם בצורה מכובדת, שולחים להם פתקאות,

בעניין זמן תפילת שחרית בחג השבועות והושע"ר, תגובה למכתב שאלה לגבי המובא על כך בשע"ה.
דבר נוסף חשוב, לקראת חג השבועות שיבוא עלינו לטובה.

הרי המנהג בכל תפוצות ישראל הוא, להיות ערים כל הלילה, וללמוד תורה. ברם, אליה וקוץ בה. כי אם מגיעים לתפילת שחרית, והראש כבר כבד, נרדמים בתפילה, ובקרית שמע, ובקריאת התורה, וכו' וכו'. יצא שכרינו בהפסדנו.

הוא כתב אלי בזה"ל, בס"ד.

בעניין מה שכתב כת"ר שליט"א בש"ע המקוצר (ח"ג עמוד רמ"ז) שבהושע"ר [ושבועות] מותר ורצוי להתפלל בעמוד השחר עיי"ש.

א' מה שכתב כת"ר בשם מרן הכס"מ בשם רבינו מנוח שביום הושע"ר מותר לקרוא ק"ש מעלול"ש, שכ"כ י"ג פוסקים.

בשלחן ערוך המקוצר הבאתי בס"ד, כי זאת איננה שיטת יחיד, אלא ישנם י"ג פוסקים שכתבו כך.

יש להוסיף עוד ט' פוסקים, שהביאו דבריו.
דהיינו, מאחר שהם הביאו אותו בשתיקה,
מובן כי הם מסכימים לדבריו.

העוסקים בכך, כבר יש להם נסיון בדבר הזה, ולכן יש כעת רעיון חדש. כי כיון שכיום ב"ה יש את האפשרויות, להקים קו טלפון, שאם מישהו יודע כי ישנה תקלה באיזה מקום, שיודיע כי המקום הזה כך וכך, ושיפנו אליהם כל האנשים. ברגע שהם יראו, כי איכפת לאנשים מכך, אזי הם יסירו את המכשול. זהו תיקון עצום.

הם עושים בכך תיקון גדול. הקו הזה, הוא בשלבי הקמה, אבל זהו כמו תינוק העומד להיוולד, בדרך. הדבר חשוב מאד.

זוהי אחת מן הצרות, של־דור שלנו. וכפי שהבאנו לעיל, ישנו קטרוג של מלאכי השרת, ובדבר הזה בודאי שהם יקטרגו בעוה"ר. ה' ישמרנו.

[המודעה מצורפת כאן. העורך].

שאלה: בעל עסק שרוצה לפרסם את העסק שלו, ועומדות לפניו שתי אפשרויות אחת לפרסם בחברה שמפרסמת גם תמונות של נשים, ואפשרות שניה לפרסם בחברה שאינה מפרסמת תמונות של נשים, מה עליו לעשות?

תשובה: המפרסמים תמונות של נשים גם צנועות על מנת שיסתכלו עליהן, הם בכלל מחטיאי הרבים ועוברים על מה שאמרה התורה "לפני עיור לא תתן מכשול"

וגם אדם שמפרסם פירסומת שאין בה תמונות של נשים, אם הוא יפרסם באותה חברה שמפרסמת גם תמונות של נשים, הוא מראה בזה שהוא מסכים עם הדרך הרעה הזאת.

התורה הקדושה צותה אותנו "לאתור אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם" ופירוש הפסוק הוא שיש איסור להסתכל על נשים. **אסור על נשים צנועות** אם מסתכל על מנת ליחנות. ואם האשה אינה לבושה בצניעות אפילו הסתכלות שלא על מנת ליחנות אסורה (כמובאר כל זה במ"ב ב"ס' עה סק"ז).

ולכן אותם אלו המפרסים תמונות של נשים על מנת שיתכלו עליהן כדי שעל ידי כך ימשכו את תשומת הלב של האנשים בכדי לפרס את העסק שלהם. הם בכלל מתייאי הרבים ויבזרים על מה שאמרו התורה "לפני עיור לא תתן מכשול" וגורמים להסרת ההשחזה העליונה על עם ישראל כמו כשתובי "יכי יראה כך ערות דבר ושב מאחרך וממילא על ידי זה באים אסונות שונים ומשונים ח"ו".

וְגַם אִם שֶׁמֶפְרָסֶם מִפְּרִסְמוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן תְּמוּנוֹת שֶׁנֶּשִׂים, אִם הוּא יִפְרֹסם בְּאוֹתוֹ הַיָּרֵחַ שֶׁבֶּה מִפְּרִסְמֵיהֶם אֵין תְּמוּנוֹת שֶׁנֶּשִׂים, וְאִם מֵרָאֵה בָּהֶן שֶׁהוּא מְסִיכִים עַם הַדָּרֵךְ הָרֵשֶׁה הַזֶּה, וּמִזִּיקוֹ בּוֹדֵי יָד עוֹבֵר בְּעִירָה וְאֹדְרֶבָּה אֶם מְצוּיִים בְּלִחוּתִי בְּיָד עוֹבֵרֵי בְּעִירָה וְכוּ'. וְהֵן חִלּוֹל ה' הַגָּדוֹל שֶׁכֹּכֵה נִרְאִים הָרוּחוּבוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל. וְהֵרִי כֹל אִם מֵאֲמִין וְיֹדַע שֶׁהִפְרֹסֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְכֹל שֶׁמֶשׁוּט לְעִנּוֹ לַעֲשׂוֹת חֲשִׁתְּלוֹת, וְלֹא יִתְכַּן שֶׁלֹּא יִדֹּעַ שֶׁחֲשִׁתְּלוֹת שֶׁהָיָה אֵין בְּעִירָה יָרֵחַ בְּרַכָּה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם. וְגַם אִם יִרְאוּ הַצִּלְחָה אֲזַנִּית מְדוּמָה שֶׁ עוֹשֵׂר שָׁמוֹר לְבַעֲלֵהּ לַרְעוּת חִיּוֹ.

ולעומת זאת אם אדם מפרסם בחברה שמקפידה שלא לפרסם תמונות של נשים כולל, מקיים בהם מצווה גדולה ומקדש בזה שם שמים, ויכול לגרום שעל ידי כך גם המפרסמים הרהם יחדלו ממעשיהם. ובזכות מצווה זו יזכה בעזרת ה' לשפע ברכה והצלחה לפרנסה מרווחת ובשלווה ולכל מילי דמיטב.

בברכת התורה
והנחת יניב דהן.

[Handwritten signatures and notes in Hebrew]

המחנה היה קרוב למחנה המעבר. המעבר היה קרוב למחנה המעבר. המעבר היה קרוב למחנה המעבר.

והם: באה"ט (סי' נ"ח סק"ד), מקור חיים (שם סק"ג), תורת חיים – סופר – (שם סק"ה), סולת בלולה (שם סק"ג), ערוה"ש (שם ס"ט), כה"ח (שם סק"ג), שלמי ציבור (דף צג.), שו"ת עונג יו"ט (סי' י"ד), קיצור ש"ע של הגר"ב טולידנו (סי' מ"ט סי"א).

ב' וכ"כ כמה מחכמי דורינו זצ"ל ושל"ט"א שכן נהגו במקומם להתפלל בעלות השחר בשבועות והושע"ר.

דהיינו זה לא רק מנהג התימנים, אלא גם בעדות האחרות, כך הוא הדבר.

והם: שו"ת משפטי עוזיאל (מהדו"ת סי' ד' סק"ג) שכן נהגו אבותינו ורבותינו. שו"ת שמע שלמה עמאר (ח"ט סי' י') שכן נהגו חכמי וזקני מרוקו, ושכן מנהגו. סידור כנה"ג (ח"ב עמ' תקס"ד) שכן נהגו בתימן. הג"ר יחזקאל מוצפי שליט"א בספרו מי הדעת (טהרות ח"א עמ' רכ"ד), והג"ר אבישי טהרני שליט"א בשו"ת ווי העמודים (ח"א סי' כ"ח) ושכן נהגו חכמי וזקני ירושלם וחכמי פורת יוסף, ושכן נהגו יהודי בבל. הג"ר אליהו ביטון בספרו נתיבות המערב (עמ' ר"ה) שכן נהגו במרוקו, הג"ר אליהו ביטון בספרו נחלת אבות (עמ' צ"ח-קנ"א) שכן נהגו בלוב.

ג' אמנם יש לציין – עכשיו הוא מעיר כאן הערה – שכל האמור הוא רק לעניין ק"ש. אבל לעניין ברכות ק"ש לדעת מרן השו"ע (סי' נ"ח ס"ג) אפשר לאמרן בשעה"ד, וכ"כ כה"ח. אמנם לדעת המג"א, הגר"ז, הפמ"ג והמשנ"ב (שם) אין לומר יוצר אור בעלוה"ש אלא רק מזמן 'שיכיר' עיי"ש.

ולפ"ז מה שכתב כת"ר שליט"א שדעת המג"א הגר"ז פמ"ג ומשנ"ב שאפשר לקרוא מעלות השחר, נלע"ד שא"א למנות את שמות הפוס' הנ"ל ברשימת המתירים, כיון שהם דיברו רק על ק"ש ולא על ברכות ק"ש.

*

צריכים לדעת זאת. כי ק"ש אחרי עלות השחר זה בסדר. אבל ישנה שאלה לגבי הברכות של ק"ש. איך אפשר להגיד יוצר

אור', כאשר עדיין אין אור. לכן האחרונים אומרים, כי בשלמא את ברכת אהבת עולם וכו', אפשר להגיד אחרי עלות השחר, לפני שזה כבר זמן 'משיכיר'. אולם לגבי ברכת יוצר אור, צריך לאמרה יותר מאוחר, 'משיכיר'.

אכן הדבר נכון, אבל בשלחן ערוך [סימן נ"ח סעיף ג'] פסק – כך דעת מרן – כי מעלות השחר, 'שפיר מיקרי יוצר אור'. וזאת איננה שיטה דחויה. כך מפורש ברשב"א, וברוקח, ובנימוקי יוסף, ובארחות חיים, ובעוד מרביות. כמה וכמה ראשונים.

לכן, מצד הדין, בודאי שפיר לנהוג כך. שהרי קיבלנו הוראות מרן. בפרט שאנחנו במצב של שעת הדוחק. ע"כ אפילו את ברכת יוצר אור, ניתן לומר מאחרי עלות השחר. רק הנדון שלו, האם אפשר לצרפם אל הפוסקים הללו.

ד' מה שהביא כת"ר שליט"א דברי הפמ"ג (סי' תצ"ד) שבשבועות מתפללים מיד כשיאיר היום מפני הטורח (והובא במשנ"ב סי' פ"ט), יש לציין שהובאו דבריהם בעוד פוסקים. והם: דרך החיים (סי' כ"ה ס"א), ליקוטי מהרי"ח (תפילת שחרית דשבועות), כה"ח (סי' תצ"ד סק"ב), קיצש"ע להגר"ב טולידנו (סי' תמ"ב סי"ח), שונה הלכות להגר"ח קניבסקי (סי' נ"ח ס"ו וסימן פ"ט ס"ג), שו"ת דברי ישראל ולץ (ח"ב סי' ל"ג) [שהוסיף שכן נהגו ברוב הקהילות בשבועות להתפלל מיד כשיאיר היום]. ברית כהונה (להגר"ר משה כלפון הכהן, ערך ביהכ"נ ובמנהגים) בשבועות מתפללים לפני הזריחה.

[מה שכתב בשם "שונה הלכות להגר"ח קניבסקי סי' נ"ח ס"ו וסימן פ"ט ס"ג", הנה בסימן נ"ח ליתא, וכשם דליתא במשנה ברורה שהוא מקורו, אלא רק בסימן פ"ט וכדלעיל. ואעיקרא, שמא אין למנות את ספר שונה הלכות כפוסק נוסף, שהרי אינו אלא תמצית ספר משנה ברורה. איתמר].

קארפ בהל' חג בחג (שבועות עמ' קל"ב), שו"ת מקדש ישראל הרפנס (שבועות – סי' מ"א), ילקו"י – הושע"ר (עמ' תשצ"ו) וילקו"י שבועות (עמ' תש"ג).

ח' לסיוס, יש לחזק מה שכת"ר שליט"א עורר על עניין התפילה וקס"ת בימים הללו, הושע"ר ושבועות, שצריך להיות בעירנות ובדקדוק. משא"כ כאשר מתפללים כשעייפים, נרדמים ומפסידים התפילה, וקוראים במהירות, וזאת עצת היצה"ר עיי"ש.

יש להוסיף שכבר עוררו ע"ז החיד"א בספרו מורה באצבע (אות רמ"ו), ובספרו שמחת הרגל (על מגילת רות, לימוד א'), הפלא יועץ (ערך עצרת) והבא"ח (ש"ר פרשת במדבר ס"ה, ופרשת וזאת הברכה ס"ד) שצריך לזהר שלא להתנמנם בתפילה, שעי"ז באים לידי כמה טעויות בתפילה וברכות לבטלה, ויוצא שכרו בהפסדו. ולכן עדיף שישן כל הלילה ויותר על הלימוד והתיקון, מאשר יפסיד התפילה עיי"ש.

ומכאן לומדים כמה החשיבות להתפלל בעירנות ובהתלהבות ובמתינות, בפרט בימים קדושים אלו. ולכן כתבו הפוס' שכאשר הציבור עייפים, יש להקל להתפלל לפני הנה"ח, כי יש לשמור על העיקר ולהוסיף, ולא לזלזל בעיקר (כלשון החיד"א).

ואברך את כת"ר שליט"א, יפוצו מעיינותיך חוצה, לזכות את הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריאות ושמחה, אמן.

בברכה

אליהו עבוד.

אשריו ואשרי חלקו. והמברך יתברך.

לא היה לי אמנם פנאי כעת לפתוח את כל הספרים שציינ, ולדייק במה שכתב, מלבד מה שהערתי בקצרה תוך כדי הדברים דלעיל. אבל חשובה לנו רוח הדברים.

לצערי, הנני זוכר מלפני שנים רבות, כי חכם אחד שלח אלי מכתב, שהוא קורא לאנשים לעלות לקס"ת, לעלות ראשון, שני וכו',

ה' אמנם יש לציין שהפמ"ג לא כתב להקל מעלוה"ש אלא מזמן שיאיר היום, וכ"כ המשנ"ב שם שיש לזהר לא לקרוא ק"ש כ"כ בהשכמה, דהיינו קודם שיראה את חבירו ברחוק ד"א ויכירנו עיי"ש, וכ"כ כל הפוס' שהובאו לעיל באות ד' בשם המשנ"ב והפמ"ג שאפשר להקל רק מזמן שהאיר היום.

ו' אמנם צ"ע מ"ט שבהושע"ר כתבו להקל מעלוה"ש, ובשבועות רק מזמן שהאיר היום?

רואים כי הם עושים חילוק, בין שבועות להושע"ר, שלגבי הושע"ר הקילו יותר. לגבי שבועות, רואים שהם לא הלכו להקל עד הקצה האחרון, אלא הלכו על משהו 'באמצע'. אמנם לזמן הנץ החמה, בודאי שהם לא המתינו. אבל הם אומרים, 'משיאור היום'. מדוע לגבי שבועות, הם יותר החמירו?

הוא מסביר זאת יפה, וגם אני בעצמי חשבתי כך. וז"ל, וי"ל שבהושע"ר הזריחה מאד מאוחרת, וגם היום קצר והמלאכה מרובה, שצריך גם לנוח לאחר הלילה וגם לפנות כלי הסוכה ולהכין צרכי החג האחרון וכו'. משא"כ בשבועות, הלילה קצר והזריחה מוקדמת, ואין כ"כ עומס במשך היום כי הוא חג, לכן לא הקילו מעלוה"ש אלא מזמן שהאיר היום. כנלע"ד.

אמנם לפ"ז מה שכתב כת"ר בשם הפמ"ג והמשנ"ב הנ"ל, לענ"ד א"א למנות את הפמ"ג והמשנ"ב ברשימת המתירים הנ"ל, כיון שהם לא כתבו להקל מעלוה"ש, אלא מזמן שהאיר היום.

ז' כמה מחכמי דורנו זצוק"ל ושל"ט"א כתבו, שבהושע"ר ושבועות אפשר להתפלל מיד כשהאיר היום לפני הנה"ח, דוקא אם הציבור עייפים ויש בזה טורח ציבור להמתין להנה"ח, דאל"ה עדיף שיתפללו בזמן. [הגרמ"א בהל' חגים (פנ"ד הלכה נ"ו ופכ"ב הל' מ"ה), הג"ר שריה דבליצקי בקיצור הלכות המועדים – שבועות (עמ' כ"ו), ובהסכמתו לילקוט אברך (תשנ"ו), הגרמ"מ

והוא רואה כי הם ישנים. אינני יודע, למה ישנם המתעקשים על הנץ החמה. נראה כי אין זאת אלא עצת היצר הרע. בפרט בהושענא רבה, שזהו יום חיתום הדין. אי אפשר. האנשים אינם מחזיקים מעמד.

לאמיתו של דבר, היה עדיף שילכו לישון, והעיקר שיתפללו כדבעי, לעשות את מה שחובה. בליל שבועות, עיקר הלימוד הוא התנ"ך, כמו שדיברנו בזמנו. משא"כ לגבי המשניות, או דברים אחרים, מי שלומד אותם, אם האדם אינו יכול, או שהדבר אינו מסתדר לו, שילך לישון. ואותו הדבר בהושע"ר, העיקר הוא ספר דברים.

אבל, היצה"ר מספיק פיקח, בכדי להכשיל אותנו. כמה שאפשר לצמצם את מעלת המצוה, שיתפללו בלי טעם ובלי ריח, בלי כוונה, 'אחת למעלה, ושבע למטה'.

שאלה מהקהל: א"כ מה עדיף? לישון ולהתפלל בהנץ החמה, מבלי להגיע לשעת הדוחק, או להישאר ער ולהתפלל בעלות השחר?

תשובת מרן שליט"א: כיון שכבר כך הוא המנהג הקבוע בישראל, אי אפשר לבטל את המנהג הזה, לכן עדיף להיות ער וללמוד כל הלילה, ולהתפלל בעלות השחר. כך יותר טוב. כי במצב הזה, הדבר מותר לכתחילה. רק במקום שאינם מוכנים לקבל את העצה הזאת, והאדם יודע שהוא לא יחזיק מעמד. או אדם היודע, כי אפילו את זאת הוא אינו יכול, כגון אם הוא חלש וכדו'.

שאלה מהקהל: בארץ תימן, נהגו להישאר ערים כל הלילה?

תשובת מרן שליט"א: כן. והרי מהרי"ץ כתב זאת במפורש בעץ חיים. אמנם ישנם כאלה, שהדבר נחלש אצלם בדור האחרון, אבל זה נגרם בגלל אותם אנשים בעלי דעות כוזבות. כיון שעיקר העניין הוא מספרי הקבלה, לכן בעיר צנעא וכו' זה קצת הצטמצם אצל חלק מהם. בדרך כלל, נשארו ערים. ורבים מאלה שלא נשארים ערים, הדבר התחיל אצלם כאן

בא"י, אולי מעט בחו"ל, או שהשפיעו עליהם אנשים אחרים. אולם המנהג המקובל והידוע הוא, שנשארים ערים כל הלילה. גם בהושענא רבה, וגם בשבועות. תעיין בעץ חיים למהרי"ץ, תראה כי אין צד אחר בכלל.

*

לגבי מה שכתב הר"א עבוד לעיל אות ז' ד"ה כמה, ד"דוקא אם הציבור עייפים ויש בזה טורח ציבור להמתין להנה"ח. וכן לאחר מכן בד"ה ומכאן. לא עיינתי בספרים, ואף לא בספרים שציין. אבל לפחות מדברי רבינו מנוח שהביא מרן בכסף משנה פרק א' מקרית שמע הלכה י"ב, שאם יש בעיר קבורת מת או מילה וכן יום ערבה דמפשי ברחמי, יכולים לקרות תכף משעלה עמוד השחר ע"כ, משמע אפילו אם אינם עייפים כלל, רק מחמת עצם הטורח הקילו, שהרי בזמנו עדיין לא נהגו להיות ערים כל הלילה. ולא עוד אלא שהתפללו אז מיד כשקמו, ולא הוו מפשי ברחמי אלא בתר הכי, כמפורש בגוף פירוש רבינו מנוח וז"ל, ומפני זה אם יש לציבור מצות מילה או קבורת מת והדומה להם, ורוצים להתפלל קודם הנץ החמה כדי להיותם זריוס מקדימין למצוות, קורין ומתפללין ואינם חוששים. וכן אתה דן ביום ערבה, שסדר היום גדול ומפשי ציבורא ברחמי, דאי בעו למיקם ולמקרי תכף שיעלה עמוד השחר יצאו ע"כ. ומהרד"ם בשו"ת רביד הזהב שביאר דברי רבינו מנוח כפי שהביאם מרן, לא ראה לשונו עצמו בפירושו, שכנראה עדיין לא נדפס בזמנו, ואכמ"ל. אגב, מדנקט רבינו מנוח יצאו, אין לדקדק שזה דוקא בדיעבד, דמאי שנא ממצות מילה או קבורת מת והדומה להם, דנקט בהו לשון לכתחילה. ובר מן דין, הרי הדבר נלמד משעת הדוחק, דבהדיא כתב הרמב"ם שם שקורא לכתחילה משעלה עמוד השחר. וכן הבין מרן בפשיטות דברי רבינו מנוח, שהרי העלה בשמו כולו במחתא חדא ובלשון לכתחילה. איתמר.]

*

וכך עניתי בס"ד לשואלים, כגון הרב מרדכי בר"י רמתי נר"ו מעיר בית שמש, ביהכ"נ עץ חיים, וכאשר כתבתי בשו"ת ויען יצחק חלק א' סימן ר"ה דף קל"ה בזה"ל.

בהיות ונשאלתי מאת האברכים היקרים בבית שמש לחוות דעתי הענייה בעניין זמן תפילת שחרית בחג השבועות שיבא אלינו לטובה, אם מותר וראוי להתפלל אז משיעלה עמוד השחר.

והדבר פשוט לפענ"ד, כיון שנוכחתם בעבר שרבים מאד נרדמים בקרית שמע וברכותיה, ובקריאת התורה וכו' ושאר רוב ככל התפילה, עקב היותם לומדים כל הלילה, ממילא בודאי מותר להתפלל אז קודם הנץ, ואדרבה ראוי לעשות כן לכתחילה אפילו למהדרין. וכבר הבאתי בעיני יצחק הלכות הושענא רבה סימן קי"ט אות ה' (במהדורא חדשה) שלושה עשר פוסקים הסוברים כן, והוא הדין והוא הטעם לכאן ע"כ.

ישנו זמן שלישי שאנחנו מקדימים לעלות השחר, והוא כשחל ערב פסח בשבת, כמ"ש כמה אחרונים, והעלם מהרי"ץ בעץ חיים דף ב' ע"א, ותכף שעלה עמוד השחר, יתחילו להתפלל יעו"ש.

ויש לצרף לזה שלפי שיטת הבית דוד, הרי זמן הנץ, הוא בשעה לפני הזמן המצויין בלוחות בזמנינו. ודי בזה לעת עתה.

מהו המקור לכך, שהחתן דומה למלך.

מהו המקור לכך, שהחתן דומה למלך?

הדבר מובא בפרקי דרבי אליעזר [סוף פרק ט"ז], וגם בילקוט שמעוני [שופטים, רמז ע'], ולא מובאת שם שום אסמכתא או מקור לעניין הזה. האמת היא, כי בש"ס הדבר לא נמצא, וכן לא ברמב"ם ובש"ע, אולם הרבה ראשונים ומפרשים מביאים זאת, בשם פרקי דרבי אליעזר.

והכי איתא התם בזה"ל, החתן דומה למלך. מה המלך הכל מקלסין אותו, אף החתן כן – משבחים אותו – כל שבעת ימי המשתה.

שאלה מהקהל: אבל מדברי מהרי"ץ נראה כי שבועות, שונה מהושענא רבה? תשובת מרן שליט"א: פשיטא. ודאי. לגבי הושע"ר כתב בעץ חיים [חלק ב' דף ע"ד עמוד א'], כתב מרן הכסף בפרק א' דק"ש, אם יש קבורת מת בעיר, או מילה, וכן יום ערבה דמפשי ברחמים, יכולים לקרות תכף שעלה עמוד השחר. עיי"ש בשם הר"ר מנחם ז"ל. וכן המנהג פשוט ע"כ.

משא"כ לגבי חג השבועות, כתב שם בדף מ"ו ע"א, וכמו השחר עלה, יכון לקראת אלהיו, להתפלל תפילת שחרית בכוונה וברוח חדשה, ויזהר מלישן באמצע תפילתו, שאל"כ יצא שכרו בהפסדו. ויטול ידיו לתוספת טהרה וכו' ע"כ. לא כתב לקרוא אז את שמע תכף ומיד, רק להתכוון.

והמקור שלו הוא מחמדת ימים פרק ג' דשבועות, ומובן ג"כ כך שהכוונה לברכות השחר, שכ"כ שם, וכמו השחר עלה, יכון לקראת אלהיו. ואף אם היה ניעור כל הלילה, יטול ידיו בנטילה כהוגן וכו'. אכן שאר הברכות, לא יעבור מלסדרן ככל יום ויום, כי כן דעת רבינו האר"י ז"ל, א"ב הוא דלא להוסיף עליה. ויסדר תפלתו בכוונה, שלא יחטפנו שינה וכו' ע"כ.

משמע כך לכאורה גם מהתכאליל כת"י של מהר"י ונה, כי נזכר בהם שלומדים עד עמוד השחר, רק לגבי ליל הושע"ר. וע"ע שו"ת גנוי מלכים להיבי"ע, שנדפסו בס' מכמנים דף מ"ו מ"ז. ואכמ"ל.

בעבר אמנם נהגו כך רק בהושע"ר, וגם אנחנו עצמנו נהגנו כך. והחילוק הוא כמו שנתבאר לעיל, כי בליל שבועות הלילה קצר וכו'. אך בשנים האחרונות הנהגנו כך בבית מדרשנו גם בליל שבועות, כי ראיתי שירדה חולשא לעולם. ראה ראיתי את עני עמי.

ולא עוד אלא שיש אברכים המבקשים מלבד זה, להתפלל מוסף תפילה אחת, מרוה העייפות. ישמע חכם ויוסף לקח. וכל לבבות דורש ה'.

מה מלך לובש בגדי כבוד, אף החתן כן. מלבישים אותו בגדי מלוכה.

מה מלך שמחה ומשתה לפניו כל הימים, אף החתן כל שבעת ימי המשתה.

מה מלך אינו יוצא לשוק לבדו, אף החתן כן. הוא לא הולך לבדו, יש לו מלווה אחד, או מלווים.

מה מלך פניו מאירות כאור החמה, אף החתן כן, שנאמר והוא כְּחַתָּן יֵצֵא מִחַפְתּוֹ [תהלים י"ט, ו'].

ישנם כאלה שחשבו, כי 'זהו' מדובר על המלך. אולם הדבר אינו נכון. המדובר הוא על השמש.

אמנם במזמור שאומרים לחתן, רַחֵשׁ לִבִּי דְבַר טוֹב, אִמֵּר אֲנִי מַעֲשֵׂי לְמֶלֶךְ וגו' [תהלים מ"ה], ועוד כמה פעמים נזכר מלך. אולי זהו המקור. אכן בפשטות המזמור הזה אינו מדבר על החתן, אבל בגלל שהחתן דומה למלך, מקשרים זאת אל החתן. בדרך דרוש, מסבירים זאת עליו. אבל א"א להכחיש כי יש מפרשים זאת על החתן, כמובא שם במעם לועז בשם מהרח"ו בעץ הדעת טוב. כך מתבאר מהאבודרהם, וע"ע בספר רוממות אל למהר"ם אלשיך.

לפני כן, בפרקי דרבי אליעזר [שם] כתוב בזה"ל, רבי יוסי אומר, שבעת ימי המשתה, ממי אנו למדין? מיעקב אבינו, שעשה שבעת ימי המשתה ושמחה ולקח את לאה. ועוד הוסיף שבעה ימים אחרים משתה ושמחה ולקח את רחל, שנאמר, וַיֹּאסֶף לָבֶן אֶת כָּל אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה [בראשית כ"ט, כ"ב]. אמר הקדוש ברוך הוא, אתם גמלתם חסד עם יעקב עבדי, ואני אתן שכרכם לבניכם לעתיד לבא, פִּי בּוֹ נִתֵּן יְיָ תְּשׁוּעָה לְאָרֶץ [מלכים ב' ה', א'].

רבי אומר, שבעת ימי המשתה, ממי אנו למדין? משמשון נזיר אלהים, כשירד לארץ פלשתים ולקח לו אשה ועשה שבעת ימי משתה ושמחה, שנאמר וַיְהִי כִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ וַיִּקְחוּ שְׁלִשִׁים מִרְעִים וַיְהִיוּ אֹתוֹ [שופטים י"ד,

י"א]. מה היו עושים אותו? היו אוכלין ושותין ושמחין, שנאמר, וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׂמִשּׁוֹן אַחֲוָה נָא לָכֶם חֲדָה [שם שם, י"ב], וכתוב אחד אומר וְלֹא יָכֻלוּ לְהַגִּיד הַחֲדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים [שם שם, י"ד].

אולם לגבי 'חתן דומה למלך', שמובא בהמשך, לא כתוב על כך שום מקור. שום ראייה. למה לא שאלו על כך מְנִינ. וכי זהו דבר המובן מאליה? ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא.

דבר שני, בשביל מה צריכים לעשות לחתן, כפי שעושים למלך? רק בשביל לשמח את החתן? מהו העניין, לעשות לו כמו למלך?

וגם אם כן, ישנה שאלה שלישית, למה דוקא מלך? לא מספיק אם יהיה כמו שר? נעשה אותו נשיא, או רב. למה מלך?

מכיון שהזמן קצר והמלאכה מרובה, אגיד זאת רק ממש בקצרה.

במדרש תלפיות – לרבי אליהו הכהן – ישנו דבר חידוש. הוא כותב, כי חוץ מחמשת הדברים שהובאו לעיל, ישנם עוד שמונה עשר דברים, שהחתן דומה למלך. ואחד מהם, אגיד אותו כעת, בגלל ששמעתי היום מישוה שאמר, כי מה שהחתנים מגיעים מאוחר לתפילה, זאת 'גזירה'. אולם במדרש תלפיות כתוב, כי זהו כמו מלך, שהרי המלכים ישנים עד שלוש שעות [עייין ברכות דף ג' ע"ב, ודף ד' ע"א]. זהו אחד מן הדברים. ש"מ כנראה שבכל הדורות, הדבר היה כך. ובכל אופן כבר בדורו.

[בתימן לא היה כך, אלא גם החתנים קמו בזמן כרגיל. רק אם החתן היה מן המשכימים לעסוק בתורה בלילה, אולי בשבעת ימי המשתה לא היה קם ללמוד. איתמר].

וז"ל המדרש תלפיות [אות ח', ענף חתן וכלה], מה המלך ישן עד שלוש שעות, אף חתן כן, שמתאחר לקום ממיטתו בשבעת ימי המשתה.

הוא מביא י"ח דברים, שהחתן דומה למלך. והוא מסביר מהי הסיבה שלא מנו אותם, וזה

לגבי הפרקי דרבי אליעזר, כתוב בספר ברית מנוחה כי רבי אליעזר בן הורקנוס הוא יסוד הקבלה בסתרי המרכבה. הרד"ל – רבי דוד לוריא – מביא אותו בהקדמתו לפירושו על פרקי דר"א, יש לו שם קונטרס הנקרא ושם האחד אליעזר, והוא אומר כי מפרש רמזים נסתרים בהרבה מקומות בפרקי דר"א על פי זה, כי הפרקי דר"א מכון לדברי הזוהר ורבינו האר"י זיע"א.

כיון שהפרקי דרבי אליעזר מיוסד עפ"י הסוד, נבין ממילא לעניין חתן דומה למלך. הוא לא אומר זאת בצורה מפורשת, אלא רק ברמזים. הוא לא רצה לגלות זאת, אולם הדבר פשוט כך, לפי היסודות וכדלעיל. כי בזמנם היו מסתירים את סודות התורה, כידוע.

ברם, בסייעתא דשמיא מצאתי לכך רמז נפלא, בפסוק בספר ישעיה [ל"ג, י"ז] מְלֶכֶךְ בְּיָפִיו תַּחְזִינָה עֵינֶיהָ, תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מִרְחָקִים.

תחזינה, אותיות ז"ה חת"ן. דהיינו הפסוק רומז, כי המלך שאני מדבר עליו, זהו החתן.

המקור לכך הוא בספר 'ארבע דרשות לנישואין', מחכמי ביזנטיון, דרוש א'. זהו המקום היחיד.

הערה מהקהל: אבל ישנה אות יו"ד, במלה תחזינה.

תשובת מרן שליט"א: כנראה שלא היה אצלו בספר יו"ד, או בגלל שהיו"ד איננה נשמעת.

כעת בעזרתו יתב' אנחנו נקיים זאת, הלכה למעשה. להלביש את החתן בגדי כבוד וכו'. ראו תואר חתן מְשֻׁרָה, עלי ראשו כליל תורה וכו'. ב"ה חתנא דנן, נכדי הרב בצלאל הי"ו, מתאימות לו ג"כ כל הברכות שאמרנו, 'אשת חיל עטרת בעלה', 'בי מלכים ימלוכו', שיזכה להוסיף עכשיו כהנה וכהנה, לגדול ולצמות. ב"ה הוא כבר למדן חשוב, אבל יגדיל תורה ויאדיר. ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור [שמות ל"א, ב'].

מי יודע, היכן מוזכר החתן דנן, בספר שלחן ערוך המקוצר?

לשונו, ואם יאמר האומר, איך יתכן שיש דברים נוספים על דברי ר' אליעזר הגדול, שהחתן דומה למלך כדפרישית, והוא לא פירש רק חמשה דברים בלבד. דע, שדברי תנאים ואמוראים מיוסדים על שרשים של מעלה, וידע ר' אליעזר הגדול בחכמתו הרמה, דאלו ה' דברים שייכים לחתן עם המלך כפי שרשם, ולכך לא מנה רק ה' דברים בלבד, אף שכפי הפשט יש דברים אחרים שדומה החתן למלך.

העיקר, מי שיעיין שם במדרש תלפיות, הוא יבין מה העניין לדמות את החתן למלך, והדבר עונה על שלושת השאלות ששאלנו.

נגיד דבר אחד. הרי הוא התחתן עם אשה, ואשת חיל 'עטרת' בעלה, לכן הוא נהיה מלך, כי אשתו היא העטרה שלו. ועוד דבר השני, כאשר החתן הוא בן תורה, והרי אחז"ל כל השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה, ולגבי התורה נאמר [משלי ח', ט"ו] בִּי מְלָכִים יִמְלְכוּ.

חושבני כי הסיבה שלא נכתב בפרקי דר"א על כך מקור וטעם, הדבר יהיה מובן עפ"י המשך דברי המדרש תלפיות, שכתב כי עפ"י הסוד, החתן והמלך הם מאותו השורש, מאותה המדה, מדת תפארת. פְּחָתָן יְכָהֵן פֶּאֶר [ישעיהו ס"א, י], וגם המלך הוא 'פאר'.

וזה לשונו שם, אמנם על מה שמנה בפרקי דר' אליעזר חמשה דברים לדמותו כמלך, משום דמלך סתם, הוא התפארת. ולא יקרא מלך, אלא בעמדו על המלכות, ועיין בהרמ"ק ז"ל בערכי הכינויים.

עוד שם, חתן נקרא התפארת, והסימן 'כחתן יכהן פאר'. ואמנם נקרא חתן בהתייחדו עם כלתו המלכות, והם מתעטרים בסוד עטרות חתנים.

העולה לנו, דמלך וחתן הוא במדת התפארת, ולא נקרא מלך וחתן, כי אם בהתייחד עם כלתו המלכות. ולכך ממשיך ומשווה החתן המתייחד עם כלתו בחמשה דברים כמלך, כי מתפארת עד מלכות, הם חמשה, תפארת נצ"ח הו"ד יסו"ד מלכו"ת.

הנה החתן עצמו הי"ו פתח זאת מיד בשע"ה, בהלכות נישואין דף שט"ו. מובא שם הנדון, למה לא אומרים קדיש אחרי פדיון הבן? הרי אחרי ברית מילה אומרים קדיש, מדוע אחרי פדיון הבן לא אומרים? ישנם כאלה השואלים ג"כ, למה אחרי שבע ברכות, לא אומרים קדיש? כתבנו שם בס"ד ביאור על זה. מובא שם בזה"ל, ומכל האמור בזה, נלמד לגבי סדר פדיון הבן שאין נוהגים לומר אחרי קדיש, ומאי שנא ממילה, שהתעוררתי לראשונה לשאלה זו עכשיו בחודש שבט התשס"ה בשט"ז, לרגל הפדיון במוצאי שבת קודש משפטים של נכדי בצלאל נ"י, בנו בכורו של בני הרב ישראל יצ"ו.

המקום ב"ה יזכה אותם ואותנו וכל הנלוים אלינו לתורתו ולחופתו ולמעשיו הטובים, ויצילנו מכל פגעים נגעים ומכאובים אכ"ר. הנה זכינו לכך עכשיו, ואנחנו כבר אחרי שבת החתונה. ברוך הוא וברוך שמו. כן ירבה וכן יפרוץ, אכ"ר.

בשורה טובה.

בעיקבות פניות רבות חוזרות ונשנות מידידינו ה"מנויים לחיים", אשר מקבלים לביתם את החוברות "שערי יצחק" דרך הדואר, בבקשה לכלול את כל השיעורים הנשלחים באותו המשלוח ולרכוש בקובץ אחד עבה, ע"מ להקל להם על קריאתם ושמירתם, החלטנו בס"ד להיענות לבקשתם זו, למרות העלות הכספית הנוספת בגלל כך, והחל משיעור מוצש"ק שמות התשפ"ה, תישלח אליכם חוברת אחת עבה שתכיל מספר חוברות ביחד.

כמו כן בעיקבות הסכמת מרן שליט"א לעבור שוב בל"ע על החוברות הבודדות היוצאות לאור מדי שבוע, לתקן או להוסיף הערות ומקורות וכו', הוחלט כי אנו נעמול עוד, ונוסיף את הכל בחוברת העבה לפני שליחתה למנויים, כך שהיא תהיה המהדורה המתוקנת והמושלמת. אנו קוראים לכל המעיינים בחוברות הבודדות מדי שבוע, לנצל הזדמנות זו ולשלוח שאלות והערות או תיקונים וכו', בכדי שנעביר למרן שליט"א, שיבחן אם ניתן להכניסם לשיעורים אשר יופיעו בחוברת העבה. ברוכים תהיו!

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך.

השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, הוסיף עניינים וציין מקורות, שיפר ותיקן דברים רבים, אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א.

הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

"מנויים לחיים"

ניתן לעשות מנוי חדשי (בהו"ק או בכ"א), לקבלת חוברות "שערי יצחק" מדי חודש לביתכם דרך הדואר.

לציבור הקדוש!

עריכת השיעורים בטוב טעם ודעת, הדפסתם והוצאתם לאור, כרוכות בעלויות רבות!

על כן הננו פונים אל כל אחד ואחד, לסייע לנו בהוצאות מרובות אלו עלות הקדשת שיעור: 500 ₪ ל"מנויים לחיים" – 300 ₪ בלבד.

ומן שמיא תבורכו בכל מידי דמיטב, בני חיי ומזוני.

בברכת התורה
הנהלת יד מהרי"ץ

טלפון: 050-4140741

צדיק חסד

ע"ש מהרי"ץ זיע"א

בסייעתא דשמיא נפלאה
אנו שמחים לבשר לכם על

מכירה מיוחדת

של בשר בקר חלק בית יוסף
לבני תורה ובני משפחותיהם

בכשרות המהודרת של בד"ץ פעולת צדיק
בראשות מרן רבנו הגאון הגדול
רבי יצחק רצאבי שליט"א

הכשרות ברמה הגבוהה ביותר כ"שחיטה פרטית!!

כל השלבים - השחיטה, הבדיקות, הכשרת הבשר והמליחה

ועד לאריזה והחלואגרמות (למניעת זיופים וטעויות)

נעשים בפיקוח צמוד והדוק בשטח

בהנחיית הרה"ג רבי עדיאל נחום שליט"א

הממונה ישירות ע"י מרן שליט"א

כל אריזת קרטון
מכילה כ- 10-12 ק"ג

מספר	נתח
2	צלעות
5	צלי כתף
6	פילה מדומה
8	שריר
88	שריר ("בננה")
9	אסאדו עם/בלי עצם
10	צואר

הכמות מצומצמת

ניתן להשיג בהזמנה מראש:

איתמר עובד	053-345-3020	הריש
כפיר דוח	052-761-4495	תל אביב
ר' איל מעלם	050-9950-102	רחובות
דויד	055-670-6882	רכסים
אביעד	052-764-6053	קרית שמואל
אריאל	052-768-9837	בני ברק

הממונה לזמנאות בלבד

